

Od momentu wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 ze zm.) zostały usankcjonowane określone warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy.

Na mocy art. 2 ust 3 ustawy wolontariuszem jest osoba, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia, odpowiadające świadczeniu pracy, na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Niezwykle istotna jest kwestia interpretacji przepisów ustawy dotyczących bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania przez wolontariusza świadczeń. W związku z pojawiającymi się wątpliwościami związanymi ze szkoleniami z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy dla wolontariuszy przekazujemy Państwu najważniejsze punkty do dyskusji.

Okręgowa Inspekcja Pracy w Kielcach zakwestionowała brak szkoleń BHP i badań lekarskich wolontariuszy w placówkach współpracujących z wolontariuszami. W załączeniu przekazujemy pismo Centrum Wolontariatu w Kielcach w tej sprawie.

Jest to niepokojący problem skutkujący tym, że organizacje pozarządowe oraz instytucje administracji publicznej nie chcą angażować wolontariuszy obawiając się negatywnych konsekwencji ze strony Państwowej Inspekcji Pracy.

Poniżej prezentujemy wybrane zagadnienia, które w naszym rozumieniu są istotne i zasługują na uwagę Rady Ochrony Pracy.

1. Charakter stosunku prawnego łączącego wolontariusza z korzystającym

Stosunek prawny łączący korzystającego z wolontariuszem nazywany w art. 44 ust. 1 ustawy porozumieniem nie jest stosunkiem pracy, tylko stosunkiem cywilnoprawnym, a wykonywane przez wolontariusza świadczenie na rzecz korzystającego jest świadczeniem „odpowiadającym świadczeniu pracy”, a nie świadczeniem pracy. W związku z tym, do

spraw nieuregulowanych w porozumieniu wolontariackim i ustawie o działalności pożytku publicznego należy stosować przepisy kodeksu cywilnego.

W związku z tym, że wolontariusz ma inny status niż pracownik, świadczenie wolontariusza nie będzie wpływało na jego przyszłe uprawnienia pracownicze, np. na długość przysługującego urlopu wypoczynkowego. Okres wykonywania świadczeń w charakterze wolontariusza nie ma wpływu na uzyskanie prawa do renty lub emerytury oraz na wysokość tych świadczeń, ponieważ nie jest zaliczany ani do okresów składkowych, ani nieskładkowych.

Jedynie w konkretnych przypadkach przepisy ustawy bezpośrednio odsyłają do regulacji dotyczących pracowników (art. 45 ust.1 pkt. 2 i 3 ustawy).

2. Obowiązek zapewnienia wolontariuszowi bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania przez niego świadczeń

Z art. 45 ust.1 pkt. 2 i 3 ustawy wynika, że korzystający jest zobowiązany do zapewnienia na dotyczących pracowników zasadach wolontariuszowi bezpiecznych i higienicznych warunków wykonywania przez niego świadczeń, w tym do zapewnienia odpowiednich środków ochrony indywidualnej uzależnionych od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem.

Ponadto, korzystający zobowiązany jest pokrywać, również na dotyczących pracowników zasadach, koszty podróży służbowych i diet. Z obowiązku pokrycia kosztów podróży służbowych i diet wolontariusz może zwolnić korzystającego, ale wyłącznie w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

3. Obowiązek informowania o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami

Natomiast ciążyący na korzystającym obowiązek informowania wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami, jak wynika z art. 45 ust. 1 pkt. 1 ustawy nie podlega tym samym rygorom ustawy co obowiązek wymieniony w art.45 ust. 1 pkt.2 i 3 ustawy.

W związku z powyższym wynikający z art. 45 ust. 1 pkt. 1 ustawy obowiązek informowania może przybierać różne formy, w zależności od możliwości korzystającego. Może to być rozmowa z wolontariuszem albo przekazanie mu tych informacji w formie ulotki lub w innej dostępnej formie. Dla korzystającego istotne jest, aby wolontariusz potwierdził, że został poinformowany o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami, a także o przysługujących wolontariuszowi prawach i ciążących obowiązkach. **Korzystający nie ma obowiązku poddawania wolontariuszy badaniom lekarskim.**

Szczegółowe obowiązki korzystającego w zakresie bezpieczeństwa i higieny wykonywanych przez wolontariuszy świadczeń powinny być wypełniane przez korzystającego na zasadach dotyczących pracowników. Ma to na celu nie tylko ochronę wolontariuszy przed grożącymi niebezpieczeństwami, ale również wyeliminowanie lub ograniczenie skutków zagrożeń dla ich życia i zdrowia, a więc wypadków, które mogą się wydarzyć przy wykonywaniu świadczeń przez wolontariuszy.

4. Ochrona wolontariuszy z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń na rzecz korzystającego

Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni lub na umowę na czas nieokreślony, korzystający zobowiązany jest zapewnić komercyjne ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków. Korzystający może wykupić to ubezpieczenie w dowolnym podmiocie, który w swojej ofercie posiada ten rodzaj ubezpieczenia.

Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia na czas określony dłuższy niż 30 dni przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń na podstawie art. 2 ust. 12 ustawy z dnia 27 września 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. Nr 199, poz. 1674 ze zm.).

Powyższa regulacja została wprowadzona na podstawie art. 20 ustawy przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Z ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach będzie wynikało, że za wypadek uzasadniający przyznanie świadczeń uważa się zdarzenie nagłe wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło przy wykonywaniu przez wolontariusza świadczeń na rzecz korzystającego.

Podkreślenia wymaga również fakt, że ubezpieczenie zdrowotne wolontariusza zależy od woli korzystającego. Korzystający może zgłosić wolontariusza do ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli wolontariusz nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym z innego tytułu.

Opracowała Katarzyna Kołodziej